

Návrh revizního systému nastavení hranice důchodového věku

Hranice vzniku nároku na plný starobní důchod (dále hranice DV) v základním systému důchodového zabezpečení (statutární hranice) se podle v současnosti planých zákonných norem může růst nad všechny meze. Hrozí tak riziko, že v určitém okamžiku dojde k poklesu naděje dožití obyvatel ČR bez rozdílu pohlaví pod stanovenou mez. V současné době žádná mez není stanovena, avšak uvažuje se o jejím zavedení na úrovni odpovídající hodnotě ukazatele naděje dožití rovné dvacet let.

Podle současných prognostických odhadů tato úroveň odpovídá přibližně společné hranici 66 let pro muže a ženy u generací narozených v první polovině 50. let minulého století a postupně by se měla posunout do věku 72 let u generací narozených kolem roku 1990, tedy těch, kteří jsou dnes na počátku své pracovní kariery, a dále se postupně posunout až někde do věku 75 let u budoucích generací narozených ve 20. letech 21. století.

Zdá se tedy, že revizní systém nastavení hranice DV ani při současném nastavení posunu DV nebude zapotřebí. V takto dlouhodobé perspektivě jsou však prognostické závěry týkající se budoucího vývoje úmrtnosti zatíženy velmi vysokou neurčitostí a tudíž nikdo nemůže garantovat, že vývoj naděje dožití bude u všech zahrnutých generací odpovídat střední variantě aktuální prognózy. Již jen proto se zavedení revizního systému jeví jako racionální krok.

Při nastavení věcných, procesních a institucionálních pravidel fungování revizního systému se PT2 shodl na tom, že vyjde z návrhu MPSV z roku 2013, který na prvním zasedání týmu prezentoval pan ředitel Machanec. Z dosavadního jednání PT2 vyplynulo, že revizní systém ve své výchozí podobě by měl být co nejjednodušší, konkrétně založen na parametru – naději dožití v přesném věku společné pro obě pohlaví. Z jednání dále vyplynulo, že základem pro posouzení nastavení hranice důchodového věku v kontextu vývoje úmrtnosti bude pravidelná Zpráva o očekávaném demografickém vývoji v ČR zahrnující prognózu vývoje naděje dožití podle věku v generacích narozených, která by podle návrhu PT2 byla vydávána s periodicitou 5 let. S ohledem na publikaci dat ze sčítání a z běžné evidence navrhuji prognózy publikovat ve 4Q kalendářních roků končících na číslici 3 a 4Q kalendářních roků končících na číslici 8. Zpráva o očekávaném demografickém vývoji v ČR by pak byla prezentována na začátku příslušného následujícího roku.

Na základě předjednání záležitosti zástupci prognostických pracovišť (pp. Škrabal, Fiala a Kučera) a diskuse v rámci PT2 navrhujeme zpracovávat na každém pracovišti ve stejnou dobu a na základě přístupu ke stejným demografickým datům vlastní populační prognózu. Výsledky všech těchto tzv. kompetitivních prognóz by byly

následně, ještě před jejich publikací porovnány a zjištěné rozdíly diskutovány na širším odborném fóru. Teprve po případných úpravách by se přistoupilo k publikaci výsledků jednotlivých prognóz. Měla by tak být zajištěna jak vyšší kvalita, přesněji spolehlivost prognostických výstupů, tak také jejich plná komparabilita. Zpráva o očekávaném demografickém vývoji v ČR vyznačující se standardizovaným obsahem i formátem by byla zpracovávána vybraným autorským kolektivem na základě výsledků jedné z kompetitivních prognóz, přednostně výsledků oficiální prognózy ČSÚ.

Vyhotovená Zpráva o očekávaném demografickém vývoji v ČR by byla předložena Vládě ČR (patrně cestou mpsv) k mandatornímu projednání (zde by bylo vhodné stanovit přesné vzájemně navazující termíny/lhůty pro zpracování prognóz, zprávy i její projednání a přijetí usnesení ve věci hranice DV). V případě překročení kritické hodnoty odchylky očekávané hodnoty naděje dožití při dosažení příslušné statutární hranice DV by vláda povinně předkládala PS PČR návrh novely zákona o důchodovém pojištění upravující posun hranice DV.

Procedurální otázky:

1. Soubor výše uvedených kompetitivních prognóz a Zpráva o očekávaném demografickém vývoji v ČR by měly vzniknout na základě zákonného ustanovení nebo výzvy (zadání) a finanční podpory Vlády ČR;
2. Garantem, případně zadavatelem zpracování prognóz a Zprávy o očekávaném demografickém vývoji v ČR by mělo být MPSV
3. Zpráva o očekávaném demografickém vývoji v ČR (spíše Zprávy o očekávaném vývoji naděje dožití při dosažení statutárního důchodového věku) by měla být zprávou minimální (jen prognóza naděje dožití v generacích narozených) nebo úzkou (tj. minimální rozšířenou o přehled faktorů ovlivňujících očekávanou změnu)
4. Celý proces by měl být patrně ukotven v nějaké ze zákonných norem.

Technické otázky:

Indikátor: Naděje dožití při dosažení statutární hranice DV (konkrétní rozpětí absolutních hodnot nebo hodnot relativních – podílu naděje dožití v DV k naději dožití při narození)

Referenční generace: t-55 až t-25, kde t je kalendářní rok publikace Zprávy o očekávaném demografickém vývoji v ČR